

G. De Boe (1977): De Romeinse vicus op de Steenberg te Grobbendonk, in: Arch. Belg. 197, Brussel, pp 10-12, ..

DE HOUTBOUWFASE

Het is geen gemakkelijke opdracht in de wirwar van honderden wandgreppels, paalsporen, kuilen en waterputten een duidelijke plattegrond van de houtbouwfase van deze nederzetting te herkennen en, nog in mindere mate, de verschillende opeenvolgende periodes in deze houtbouw van elkaar te onderscheiden. Dit is praktisch totaal onmogelijk in de noordelijke sector, waar de door terreinomstandigheden opgelegde opgravingsmethode slechts een al te fragmentair beeld verschaft (zie plannen fig. 10 en 12; pl. II). Veel duidelijker is de plattegrond in de zuidelijke sector, waar een oppervlakte van ongeveer 36 are in grote vlakken kon onderzocht worden. Juist in deze sector werd de grootste concentratie van sporen aangetroffen. Dit houdt in dat de plattegrond van de oudste bouwfasen sterk verstoord is door de latere gebouwen en de bijhorende afvalkuilen en waterputten, vooral deze van de steenbouwfase. Door het ontbreken van een duidelijke stratigrafie is een juiste interpretatie van de verschillende bouwperiodes moeilijk te bereiken. Oversnijdingen tussen wandgreppels en afvalkuilen laten wel het opstellen van een relatieve chronologie toe, die dank zij het beschikbare materiaal in zekere mate in een absolute chronologie kan omgezet worden. De aard der verkleuringen alleen laat echter niet toe dit tot het geheel der paalsporen en kuiltjes uit te breiden.

Het is dan ook niet onze bedoeling hier reeds een gedetailleerd verslag over deze houtbouwfase voor te stellen. Daaraan zal een afzonderlijke bijdrage gewijd worden. Wij wensen nu slechts de bijzonderste elementen in grote lijnen te schetsen, om te kunnen wijzen op het belang van de eerste bewoningsfase voor de oorsprong en de vroegste ontwikkeling van deze nederzetting.

I. VOOR- EN VROEG-ROMEINSE BEWONING

Het oudste voorwerp werd gevonden in de uitgeloopte zandlaag onder tempel A en dateert uit het midden-neolithicum (Michelsberg-kultuur ?). Het betreft het distale gedeelte (L. 8,7 cm; br. 3,4 cm) van een dolk, vervaardigd uit een kling met driehoekige doorsnede en asymmetrische punt. Op het dorsale vlak zijn beide boorden met schuine retouches bewerkt. Het centrale vlak is effen gehouden. Het grijze vuursteen is vermoedelijk uit de mijnen van Spiennes afkomstig.

Als vóór-Romeinse vondsten zijn verder nog scherven van een twaalfstal stuks aardewerk te vermelden, die in de vroege ijzertijd kunnen gedateerd worden. De meeste zijn afkomstig uit vier kuilen: een aan de westzijde van tempel A, een onder

tempel B en twee op ca. 19 m ten Z.O. van tempel C. De kleine urne in de kuil onder tempel B was vergezeld van enkele crematieresten, zodat hier de aanwezigheid van een urnengraf mag verondersteld worden. Het is niet onmogelijk dat een klein deel der paalsporen, vooral deze die zich als een vage grijze verkleuring aftekenden, tot dezelfde periode zouden behoren. Bij gebrek aan materiaal is een datering van deze vermoedelijk oudste sporen, waarin geen plattegrond kan herkend worden, totaal onmogelijk.

De eerste duidelijk te herkennen structuur is ongeveer O.-W. georiënteerd en ligt op ca. 34 m ten zuiden van tempel C. De sporen ervan tekenden zich over een lengte van ca. 33 m af als een zeer vage grijs-gele verkleuring, die slechts in het gele zand onder de uitgeloopte laag zichtbaar werd. Men onderscheidt twee stukken van een 10 tot 30 cm diepe greppel van 0,65 tot 1 m breedte en met een nagenoeg vlakke bodem. Deze beide greppels verlopen in een zeer wijde trechter-vorm (159°) aan weerszijden van een ca. 4 m brede opening. Deze is uitgebouwd tot een ca. 3,50 m lange gang door een eenvoudige hoekswijze verlenging van de greppel aan de westzijde en een rechthoekig bouwwerk van ca. 10,30 bij 4 m aan de oostzijde. Dit bestaat uit een greppel waarin aan de beide langszijden telkens drie zware palen van 33 tot 37 cm zijde op een onderlinge afstand van 4-4,50 m tot een diepte van 0,95 tot 1,25 m geplant werden. In de greppels werden verder geen

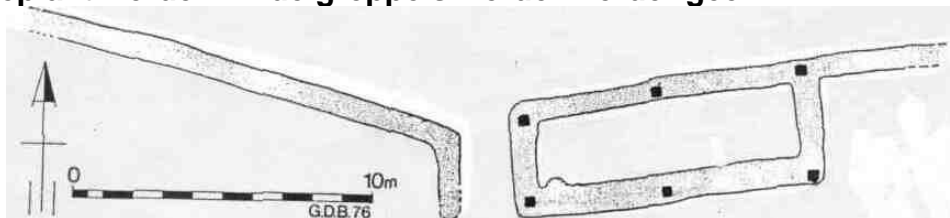


Fig. 2. - Deel van een palissade met poortgebouw uit de vóór-Claudische tijd.

paalsporen meer vastgesteld. Desondanks lijkt het waarschijnlijk dat we hier staan voor een deel van een omheining die uit een houten schutting of palissade moet bestaan hebben en waarvan de toegangspoort door een zware toren geflankeerd was. In deze greppels werd geen materiaal gevonden dat hun datering zou kunnen toelaten. Zij zijn zeker ouder dan de Claudische tijd, wanneer op dezelfde plaats een belangrijk gebouw werd opgericht. Wel stemt de verkleuring van de greppels overeen met deze van de kuilen die het hogervermelde schervenmateriaal uit de vroege IJzertijd bevatten en die allen ten noorden van de palissade lagen, zodoende waarschijnlijk buiten de omheining. Dit is echter een al te zwak argument om hun samenhang te kunnen aanvaarden.

De betekenis van deze sporen is niet direct duidelijk. Een militair karakter kan er wegens het ontbreken van een gracht vóór de palissade moeilijk aan toegeschreven worden. Wij menen eerder een vergelijking te kunnen maken met de

schuttingen of palissades rond alleenstaande hofsteden of kleine dorpen, bestaande uit enkele hoeven met hun bijhorigheden. Voorbeelden daarvan zijn totnogtoe praktisch alleen buiten de grenzen van het Romeinse Rijk door opgravingen bekend geworden, zo o.m. te Wijster en Flögeln (14). Tijdens de laatste jaren werden dank zij de luchtfotografie ook in Noord-Gallië gelijkaardige omheiningen ontdekt (15). Algemeen wordt aanvaard dat zij tot vóór- of vroeg-Romeinse boerderijen behoren.

(14) W. A. VAN Es, *Wijster. A native village beyond the Imperial Frontier 150-425 A. D.*, [*Palaeohistoria XI*], 1967; P. SCHMID — W. H. ZIMMERMANN, *Flögein — zur Struktur einer Siedlung des I. bis 5. Jhs. n. Chr. im Küstengebiet der südlichen Nordsee*, in *Probleme der Küstenforschung im südlichen Nordseegebiet* 11, 1976, 1-77.

(15) R. AGACHH, *Fermes gauloises en Picardie*, in *Archeologia* n° 93, 1976, 14-21;
ID., *Les fermes indigènes d'époque pré-romaine et romaine dans le bassin de la Somme*, in *Cahiers Archéologiques de Picardie*, 1976, n° 3, 117-138.